

БЕЗПЕРЕРВНА ОСВІТА ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМОК ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ

НАУКОВІ СТАТТІ, ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
ТА ІНШІ МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

16 грудня 2021 року

Тернопіль 2021

УДК 08:37 (477)
Б 39

Б 39 Безперервна освіта як пріоритетний напрямок підвищення професійної компетентності фахівців (м. Тернопіль, Україна, 16 грудня 2021 року). Науковий, методичний, інформаційний збірник Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти / Редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, Т. В. Магера, А. Janowski, Ф. І. Полянський, Г. І. Герасимчук, Н. Б. Стрийвус. Тернопіль: ТОКІППО, 2021. 437 с.

У збірнику публікуються наукові статті, тези доповідей та інші матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Безперервна освіта як пріоритетний напрямок підвищення професійної компетентності фахівців», проведеної на базі Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти 16 грудня 2021 р.

Усі матеріали збірника подаються у редакції авторів. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших даних несуть автори.

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти

(протокол № 7 від 28 грудня 2021 р.)

УДК 08: 37 (477)

©Тернопільський обласний комунальний інститут післядипломної педагогічної освіти, 2021

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

НАУКОВИЙ, МЕТОДИЧНИЙ, ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗБІРНИК

**НАУКОВІ СТАТТІ, ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ ТА ІНШІ МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**БЕЗПЕРЕРВНА ОСВІТА ЯК
ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМОК
ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ**

16 грудня 2021 року

українській державі Павла Скоропадського: історичний аспект.....	с.353
Сокол О. І., Мкртічян О. А. Ігрова компетентність вихователя ЗДО.....	с.357
Столяр М. М. Гра та навчання у дошкільному віці.....	с.360
Стрельніков В. Ю. Методологічні підходи до управління творчою діяльністю майбутніх менеджерів.....	с.363
Тарасенко А. В., Василик С. К. Педагогічні завдання підготовки майбутніх учителів математики до застосування інформаційних і медіатехнологій в учбовому процесі середньої школи.....	с.368
Титаренко С. А., Сосновенко Н. В. Професійне становлення практичного психолога у контексті освіти впродовж життя.....	с.372
Хникіна М. В., Вацеба В. Я. Проблематика професійної підготовки менеджерів на основі продовження отримання освіти на географічному факультеті Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.....	с.376
Целікова Ю. О. Несприятливий дитячий досвід та доросле життя. Погляд крізь психоаналітичний, біхевіоральний та гуманістичний підходи.....	с.379
Цогла О. О. Застосування візуальної інформації на уроках фізики та астрономії.....	с.385
Часова А. Р., Стрельніков В. Ю. Зарубіжний досвід підготовки майбутніх менеджерів на основі проєктування.....	с.388
Чоботарь А. А., Стрельніков В. Ю. Ознаки синдрому емоційного вигорання менеджера.....	с.393
Шевчук В. М., Глушенюк В. І. Зменшення забруднення довкілля за рахунок використання перспективних альтернативних палив.....	с.397
Шевчук І. П. Соціально-психологічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання у закладі загальної середньої освіти.....	с.402
Шевчук В. О., Вольнова Л. М. Орієнтація на стандарти краси як психологічний чинник виникнення розладів харчової поведінки.....	с.407
Шульгіна Л. І., Удич З. І. «Зелена» соціальна робота в структурі діяльності соціального працівника.....	с.411
Шинкарьова Л. В. Окремі компоненти та характеристики особистісного адапційного потенціалу дружин учасників бойових дій.....	с.415
Шматко М. В., Шкуренко О. В. Формування навичок проєктної діяльності в молодших школярів під час вивчення «Я досліджую світ»....	с.420
Щербій В. В., Вольнова Л. М. Захисні механізми в системі контролю та вираження емоцій.....	с.426
Юровчик В. Г. методика конструктивно-географічного дослідження лісів і лісових ресурсів Волинської області.....	с.430
Яценко Т. Б., Мкртічян О. А. Розвиток соціального інтелекту майбутніх вихователів в ЗВО.....	с.435

3. Менделевич, В. Д. Клиническая и медицинская психология. Практическое руководство. 6-е изд. Москва: МЕДпресс информ, 2008. 432 с.

4. Фірко Руслана. *Розлади харчової поведінки*. Жовтень, 1. 2020. [Електронний ресурс]. *Psychologies. Онлайн допомога*. URL: <https://www.psychologies.com.ua/%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B8%D1%85%D0%B0%D1%80%D1%87%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%97%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%B8/>.

5. Izydorczyk B., Sitnik-Warchulska K. Sociocultural Appearance Standards and Risk Factors for Eating Disorders in Adolescents and Women of Various Ages. *Frontier Psychology*. 2008. Vol. 9. P.429. doi: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.00429>.

6. Muhlheim Lauren. The Connection Between Body Image and Eating Disorders *Medically reviewed /* by Rachel Goldman. Updated on January 05, 2021. URL: <https://www.verywellmind.com/body-image-and-eating-disorders-4149424>.

УДК 94 (477)

Шульгіна Лілія Іванівна,

аспірантка кафедри соціальної роботи, спеціальної освіти та менеджменту соціокультурної діяльності ТНПУ ім. Володимира Гнатюка, м. Тернопіль;

Удич Зоряна Ігорівна,

кандидат пед. наук, доц. кафедри педагогіки та менеджменту освіти ТНПУ ім. Володимира Гнатюка, м. Тернопіль

«ЗЕЛЕНА» СОЦІАЛЬНА РОБОТА В СТРУКТУРІ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА

Однією із ключових тенденцій в розвитку соціальної роботи є поетапне розширення його функціонального потенціалу. Мова йде не лише про взаємодію в системі «соціальний працівник – громадянин», але й залучення соціальних фахівців до поліпшення стану навколишнього середовища, пропаганда волонтерства, удосконалення міського та сільського дизайну. Зазначена тенденція поступово інтегрується в Україну із держав-членів ЄС. Іноземні колеги вбачають великий потенціал та можливість розвитку так званих «міждисциплінарних» напрямків роботи (соціальні працівники і дизайнери / архітектори тощо), за рахунок чого можливе створення гармонійного та ефективного візуально-комунікативного середовища.

Особливо гостро проблематика створення доступного і якісного навколишнього дизайну стоїть перед соціальними працівниками на рівні територіальних громад. Такі феномени як екологізм або інвайронменталізм [1;2] від глобальної проблеми на рівні політичного мислення переходить в локальну площину, органи державної влади і місцевого самоврядування спільними зусиллями намагаються вирішувати екологічні питання, які характерні для певного регіону. Це дало поштовх до розвитку такого напрямку як co-design або «зелена» соціальна робота. Спеціалісти, які ведуть проєкт, опираються на запит користувача, заохочують його проявляти креатив. Вважаємо за доцільне переймати досвід Австралії, де жодне рішення відносно дизайну населеного пункту не приймається без попереднього громадського обговорення. Якщо мова йде про вітчизняні міста і села, то ситуація із дизайном населених пунктів є досить актуальною. До прикладу, в процесі роботи із сім'ями і молоддю, у закладах охорони здоров'я можна запропонувати провести спільне озеленення їх території (насадження дерев та квітів). Розробка та практичне втілення спільної концепції щодо дизайну екстер'єру будинку, як креативний вид трудотерапії, може використовуватися соціальними працівниками при роботі із складними підлітками або дорослими в період вікової кризи. При цьому не потрібно суттєво витратити кошти на матеріали: у клієнтів, які мають хист до образотворчого мистецтва, є змога розмалювати стіни приміщення, інші учасники можуть долучитися до реалізації ідеї «sponge cities» шляхом озеленення даху чи зовнішньої частини приміщення розмаїттям місцевої фауни. У випадку неможливості досягти одностайної думки чи наявності проблем технічного характеру, доречно звернутися за допомогою до професійних дизайнерів. Це можуть бути як студенти (випускники) профільних училищ, коледжів або вищих навчальних закладів, так і дизайнери-практик, які запускають та підтримують колаборативні ініціативи цілком безкоштовно, з надією отримати не особисту, а суспільну користь. Тим самим, в перспективі, на рівні особистісної взаємодії соціальний

працівник відслідкуватиме позитивну динаміку й здатність клієнтів до розвитку та самостійного вирішення власних проблем, покращення спроможності сім'ї чи особи справлятися із труднощами. Якщо такі ідеї знаходять фідбек у вагомій кількості населення певного округу, обґрунтованою є потреба в ініціюванні аналогічного проєкту на рівні територіальної громади перед органами публічної влади.

Не менш важливо формувати любов до оточуючого середовища та відчуття прекрасного у дітей із інвалідністю. Їх потенціал та креативність, що виражається у реалізації «зелених проєктів» на благо міста / села, може стати підґрунтям для розробки нових есо-zone, ярмарків, агітаційних кампаній, а разом з цим – позиціонуватися як ефективний реабілітаційний захід та протидіяти їх стигматизації. Це не обов'язково має бути фізична праця, діти в змозі візуалізувати ідеї, актуальні для вирішення екологічних проблем свого регіону, а соціальні працівники та волонтери – долучатися до їх практичного вирішення. Особливу користь для всіх суб'єктів приносить така діяльність в рамках соціального супроводу батьків. Влучно на цей рахунок зауважує З. Удич, зазначаючи, що при правильній організації роботи із батьками, дитина з особливими потребами буде займати активну позицію, у неї сформується адекватне ставлення та уявлення про свої потреби, можливості та нахили [2, с. 148].

Одним із найбільш яскравих прикладів залучення різних груп населення до реалізації масштабного проєкту з озеленення міста можна назвати насадження смуги молодих сакур у м. Львові на вул. Городоцькій. У соціальній мережі відомий блогер розпочав активне обговорення відносно доцільності зелених насаджень на основній автомагістралі міста. Пост отримав масу фідбеків, зміст яких переважно стосувався побажання по вибору видів дерев, бордюрів та матеріалу для них і т. ін. Як наслідок, до реалізації проєкту долучилась і міська влада. І на сьогодні одна із центральних вулиць міста вражає своєю красою місцевих і туристів. Втіленням проєктів, які покликані

«оживити» місто займаються об'єднання «ART мобілізація», незмінні учасники фестивалю CANactions, «Пилорама», «Агенти змін» [1], громадські спілки і організації.

Філософія зазначеного напрямку вказує на те, що в соціальній роботі дизайн середовища позиціонується не лише як естетика міста, а більшою мірою як рушій соціальних змін. Відповідно, із вищевказаного маємо змогу виділити кілька функцій екосоціальної роботи, а саме:

- поширення ідеї розумного споживання (акцент на молодому поколінні) та еко-виробництві;

- підтримка ідей, які несе за собою концепція сталого розвитку суспільства. Йдеться про інтеракцію екологічного, економічного, соціального виміру за рахунок чого досягається баланс в системі «попит – витрачені ресурси».

- фокус на соціальній справедливості з позиції нового підходу до розуміння добробуту, залучення активістів до участі в громадському житті (створення мереж громадського суспільства).

Поряд із методичними аспектами формування системи зовнішнього благоустрою як явища, що впливає на соціально-культурні процеси, важливе значення має система управління проектуванням та реалізації проєктів зовнішнього благоустрою. Ця частина проблеми перебуває в іншій площині знань та практичної діяльності, саме у сфері управління міським господарством. Його ефективна реалізація має відбуватися із урахуванням громадської думки та інтересів більшості жителів населеного пункту, що, в тому числі, може реалізовуватися в процесі соціальної роботи із різними групами населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Бондар Ю. Дизайн життя: соціальні проєкти, що змінюють життя українців на краще. PLATFOR.MA. 2015. URL: <https://platfor.ma/magazine/text-sq/zeitgeist/co-and-social-design/> (дата звернення: 07.12.2021).

2. Удич З. Психолого-педагогічний супровід батьків дошкільника з особливими потребами. Освітній простір України. 2016. Вип. 8. С. 143-151.
3. Barry J., Eckersley R. The State and the Global Ecological Crisis. MIT Press, 2005. 307 p.
4. Dobson A. Green Political Thought. 3d ed. London: Routledge, 2000. 240 p.

УДК 159.923.2

Шинкарьова Любов Володимирівна,
аспірантка Київського університету
імені Бориса Грінченка, м. Київ

ОКРЕМІ КОМПОНЕНТИ ТА ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСОБИСТІСНОГО АДАПТАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДРУЖИН УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ

Спричинена російською збройною агресією, в Україні триває Операція Об'єднаних сил, через що кількість учасників бойових дій та їх сімей постійно збільшується. За даними Міністерства оборони України станом на 1 лютого 2021 року учасниками збройного конфлікту визнано близько 405 тисяч осіб. Зважаючи на це, проблема набуває особливої суспільної значущості.

Повернення військовослужбовця додому, персональний досвід бійця, пережиті ним фізичні та психічні травми не можуть не відбиватися на життєдіяльності його сім'ї. Водночас родина і дружина, зокрема, здатні впливати на ефективну адаптацію військового до життя в умовах тилу. Зазначена суспільна ситуація потребує збільшення кількості не лише практичних технологій надання професійної психологічної допомоги членам сім'ї учасників бойових дій, але й порушує низку науково-дослідницьких проблем.

Проблематика сімей учасників збройного конфлікту має широкий спектр: від соціальних, економічних до побутових та психологічних. Під час відсутності чоловіка дружини військовослужбовців відчувають підвищене фізичне та психологічне навантаження, збільшення сімейних обов'язків та розширення сфери відповідальності. Після повернення воїна ЗСУ із зони бойових дій дружина стикається з необхідністю прийняти свого чоловіка таким,